

הלכות שביתת עשור

„והנה אאמו"ר הגאון זצ"ל הי' מורה ובא בכל חולה שיש בו סכנה, כגון מכה של חלל וכדומה, שיאכילו אותו ביוה"כ כל צרכו, ולא פחות מכשיעור, ואמר הטעם, דכיון שהוא כבר חולה שיש בו סכנה, הרי יוה"כ נדחה לו לכל המועיל יותר לרפואתו, שבכלל זה גם חיזוק גופו, וכיון דשיעור שלם יותר טוב להחולה, ממילא דגם זה בכלל פקו"נ שדוחה יוה"כ, ודברי השו"ע דמאכילין אותו פחות פחות מכשיעור קיימי רק על חולה שעדיין אין בו סכנה, רק שהרופא אומר שאם לא יאכילו אותו ביוה"כ יכבד עליו החולי ויסתכן, כלשון השו"ע בתחלת הסימן שם, דנמצא דכל הסכנה היא רק מחמת מניעת האכילה בלבד, ובזה כיון דאפשר למנוע סכנה זו גם ע"י פחות מכשיעור, אסור להאכילו שיעור שלם, אבל בחולה שכבר יש בו סכנה כל מה שמועיל יותר להחולה לקירוב רפואתו ולחיזוקו להסיר ולמעט סכנת מחלתו הכל בכלל סכנה ופקו"נ שדוחה שבת ויוה"כ, ואין אנו צריכין לדון כלל אם מניעת האכילה תזיקהו ותביאהו לידי יותר סכנה עכ"ד.

ונראה שהדברים מפורשים כן בספר החינוך מצוה שי"ג, שאחר שכתב דין השיעורין לענין חיובא דיוה"כ כתב וז"ל ולפיכך מי שהוא חולה, אע"פ שאין בו סכנה גמורה, אם יהי' חלוש הרבה, ראוי להאכילו ולהשקותו מעט מכשיעור שאמרו עכ"ל, ויעו"ש במנ"ח שכתב ע"ז וז"ל נראה מדברי הרה"מ"ח דיש חילוק בין כשיעור דאין מאכילין אלא במקום סכנה, ופחות מכשיעור מאכילין אף במקום שאין סכנה, ובאמת לא ראיתי חילוק זה בשום מקום, דודאי אין שום איסור תורה הותר באין סכנה וכו' עכ"ל.

אולם נראה פשוט, דגם החינוך קמיירי באופן שיש סכנה בדבר אם לא יאכל, אלא דבא לומר דאם הוא כבר חולה שיש בו סכנה גמורה באופן שניתן יוה"כ לידחות אצלו מחמת עצם החולי עצמו ע"ז לא נאמר הדין דמאכילין אותו פחות מכשיעור רק עושין לו כל צרכיו כפי שיותר טוב לו, רק אם החולי עצמו אין בו סכנה גמורה אלא שהוא חלוש הרבה שמניעת האכילה תוכל להביאו לידי סכנה אז הוא דמאכילין אותו רק פחות פחות מכשיעור למנוע הסכנה הבאה ממניעת האכילה, והן הן דברי אאמו"ר, עכ"ל רבנו מרן הגרי"ז הלוי זצוק"ל זי"ע ועכי"א.

נ"ב: זה לשון ה"שדי חמד" כרך ט' מערכת יום הכפורים אות י"ג [עמ' 156]: „חולה שאין בו סכנה אלא שהוא חלוש הרבה אם מותר להאכילו ביום הכיפורים פחות פחות מכשיעור — הנה מלשון הרב החינוך בפרשת אמור סי' שי"ג וז"ל... הבין הרב מנחת חינוך [שם בסק"ה] דסבירא לי' דיש חילוק בין כשיעור דאין מאכילין אלא במקום סכנה לפחות מכשיעור שמאכילין אף במקום שאין סכנה וכתב על זה וז"ל ובאמת לא ראיתי חילוק זה בשום מקום דודאי אין שום איסור תורה הותר באין סכנה... עכ"ל, ...ונראה לעניות דעתי... דמלבד דאפשר לפרש דלא אמר הרב החינוך אלא בכשיש לחוש שמרוב החולשה יבוא לידי סכנה, ומה שכתב שאין בו סכנה גמורה רצונו לומר שאין בו סכנה בבירור, אבל יש בו חשש סכנה, משום הכי שרינן לי', אבל אם הוא